mjasiriamali @mjasiriamali @mjasiriamali

MJASIRIAMALI

KAMATA FURSA

Tovuti www.smjasiriamali.co.tz/ISSN 3456-1679 Na. 38, Jumanne Machi 4, 2025 Bei Tsh. 1000/=Ksh 100

RUVUMA YAITIKA KIMAPATO...

Rais Samia mtu wa kazi

- AFANYA KWELI KATIKA MIAKA MINNE YA UWEPO WAKE MADARAKANI
- MAKAA YA MAWE SASA YAINGIZIA MAPATO MAKUBWA SERIKALI
- YAUZWA NCHI KADHAA ULIMWENGUNI

"Katika kipindi hiki cha miaka minne cha uongozi wa Rais Dkt. Samia Suluhu Hassan, uzalishajili wa madini ya makaa ya mawe ndani ya Mkoa wa Ruvuma umeendelea kuwa chanzo muhimu cha mapato ya serikali.

FAHAMU HILI UNAPOFUGA KUKU WA KIENYEJI

Kiini cha Rais wa Ukraine kutoavaa suti

Kuna watu utawaokoa ukilima zabibu

Rais Samia mtu wa kazi

NA ALBANO MIDELO, Songea

HUYU ndiye Rais Dkt. Samia! Hili ni neno unaloweza kulitumia kutokana na kuiwezesha Ruvuma kupanda juu kimapato, huku chanzo kikuu kikiwa ni uzalishaji wa madini ya makaa ya mawe, unaoendelea kwa kasi mkoani humo.

Hii yote ni katika kipindi cha miaka minne ya uongozi wake, ambapo tani kadhaa zimeuzwa na kuiingizia Serikali mapato makubwa, hivyo kufanya mkoa huo kufanikiwa kuchangia pa kubwa katika Pato la Taifa.

Kwani, katika kipindi hiki cha miaka minne cha uongozi wa Rais Dkt. Samia Suluhu Hassan, uzalishajili wa madini ya makaa ya mawe ndani ya Mkoa wa Ruvuma umeendelea kuwa chanzo muhimu cha mapato ya serikali.

Kwa data zilizopo zinaonyesha kuwa, katika mwaka wa fedha 2023/2024, Serikali iliuza tani 1,356,249.84 za makaa ya mawe zenye thamani ya zaidi ya Dola milioni 144.9 za Marekani.

Afisa Madini Mkazi wa Mkoa wa Ruvuma, Mhandisi Alphonce Bikulamchi, amesema kupitia mauzo hayo, serikali ilikusanya mrabaha wa Dola 3,937,434.98 na ada ya ukaguzi ya Dola 914,034.68.

Madini hayo yameuzwa ndani ya nchi na kusafirishwa katika nchi jirani, barani Ulaya na Asia kupitia bandari za Mtwara na Dar es Salaam.

"Ofisi ya Afisa Madini Mkazi wa Ruvuma imeendelea kutoa leseni za uchimbaji na biashara ya madini, ikiwemo leseni za uchimbaji mdogo (PML) na leseni za madini ya biashara kwa madalali (Dealers na Brokers).

"Idadi ya leseni zilizotolewa imekuwa ikiongezeka, ambapo kwa mwaka wa fedha 2021/2022 hadi 2024/2025, mkoa una jumla ya leseni 144 za utafutaji madini na uchimbaji mkubwa na wa kati," alisema Mhandisi Bikulamchi,

Kwa mujibu wa Bikulamchi,Katika ukusanyaji wa maduhuli, Ofisi ya Madini Mkoa wa Ruvuma ilikusanya jumla ya shilingi 105,120,541,415.03 kati ya mwaka wa fedha 2021/2022 hadi 2024/2025, sawa na asilimia 126 ya lengo la makusanyo.

Mhandisi Bikulamchi anasema ongezeko la makusanyo haya ni ishara ya usimamizi mzuri wa sekta ya madini na kuimarika kwa mauzo ya madini hayo.

Mkoa wa Ruvuma ni miongoni mwa mikoa michache nchini iliyobarikiwa kuwa na utajiri wa madini ya aina mbalimbali.

Waziri Kikwete azindua Baraza la Ushauri

NA MWANDISHI WETU

WAZIRI wa Nchi Ofisi ya Waziri Mkuu- Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu Ridhiwani Kikwete amezindua Baraza la Ushauri wa masuala ya Kazi, Uchumi na Jamii (LESCO) jana jijini Dodoma.

Akizungumza wakati wa Uzinduzi wa Baraza hilo, Kikwete amewataka wajumbe wa baraza hilo kutekeleza majukumu yao kwa kuzingatia weledi na uzoefu katika masuala ya Kazi, Ajira, Uchumi na Jamii huku wakitanguliza mbele maslahi ya nchi, uzalendo, uadilifu, haki na wajibu wa pande zote ili kukidhi falsafa ya serikali ya awamu ya sita ya katika kuhudumia wananchi.

"Ni matarajio yangu baraza litatekeleza majukumu yake kwa ufanisi ili kufanikisha azma ya serikali inayoongozwa na Mhe. Rais Dkt. Samia Suluhu Hassan ya kujenga Uchumi, kukuza ajira na kuhudumia jamii," amesema.

Vile vile, amesisitiza baraza hilo kutoa maoni na ushauri kuhusu sera, sheria, mikakati, kanuni na miongozo itakayosaidia kukuza kazi za staha, kuendeleza na kujenga Uchumi, kuongeza tija na uzalishaji kwa ujumla.

Aidha, kwa mujibu wa Sheria za Kazi Kifungu (5) Sura 300, LESCO ina majukumu mengi inayoyatekeleza ikiwa ni Pamoja na kumshauri Waziri mwenye dhamana ya masuala ya Kazi na Ajira kuhusu masuala yote yanayohusu Kazi, Ajira, Uchumi na Jamii.

Taasisi Z'bar zapewa ushauri

NA MWANDISHI WETU

WAZIRI wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Kwanza wa Rais Serikali ya Mapinduzi Zanzibar, Harusi Said Suleiman, amezitaka taasisi zenye uwezo kutafuta miradi ya kuwawezesha makundi maalum ili yawajibike kiuchumi na kuepukana na utegemezi.

Waziri Suleiman alitoa wito huo wakati wa hafla ya kukabidhi futari kwa familia 800 za watu wenye ulemavu, hafla iliyoandaliwa na Taasisi ya Nour Al-Yaqin Foundation katika Ukumbi wa Dk. Ali Mohammed Shein, Tunguu, Zanzibar.

Alisema uzoefu unaonesha kuwa watu wenye ulemavu, wajane, mayatima na wasiojiweza mara nyingi hupewa misaada ya mahitaji ya msingi ambayo hutumika na kuisha, hivyo kubaki wakisubiri msaada mwingine.

"Umefika wakati wa taasisi kuangalia miradi mbadala inayoweza kuwasaidia kujiendesha kimaisha na kukidhi mahitaji ya familia zao. Wapo wenye ulemavu wanaoweza kufanya kazi na kujipatia kipato endapo watawezeshwa," alisema Waziri Suleiman.

Aliongeza kuwa jitihada hizo zitasaidia kukuza uchumi wa makundi hayo, kupunguza utegemezi, na hata kuwafanya wawe sehemu ya kusaidia wengine. Pia alibainisha kuwa serikali inaendelea kufanya kila juhudi kuhakikisha jamii ya watu wenye ulemavu inabaki salama na yenye fursa sawa.

Kwa upande wake, Mkuu wa Mkoa wa Kusini Unguja, Ayoub Mohammed Mahmoud, alisema asasi za kiraia zina mchango mkubwa katika kusaidia serikali kufikisha huduma kwa makundi maalum.

Aliipongeza Nour Al-Yaqin Foundation kwa kushirikiana na serikali katika kuwasaidia wananchi wasiojiweza, ikiwemo watoto yatima na watu wenye ulemavu, na kuzitaka taasisi nyingine kuunga mkono juhudi hizo.

Katibu Mtendaji wa Baraza la Taifa la Watu Wenye Ulemavu, Mhandisi Ussi Khamis Debe, aliishukuru taasisi hiyo kwa misaada yao Zanzibar, akieleza kuwa kwa miaka minne wamekuwa wakipokea sadaka kutoka kwao. Kwa mwaka 2025, watu 1,000 wenye ulemavu wamepangwa kunufaika na misaada hiyo.

Kibong'oto kuwa Taasisi Magonjwa Ambukizi

NA MWANDISHI WETU

WAZIRI wa Afya Jenista Mhagama amesema Hospitali Maalum ya Tiba ya Magonjwa Ambukizi Kibong'oto inatarajiwa kuwa Taasisi ya Magonjwa Ambukizi ambayo itakwenda sambamba na uimarishaji wa mifumo ya huduma za tiba ya magonjwa hayo.

Waziri Mhagama amesema hayo juzi, alipofanya ziara katika Hospitali ya Kibong'oto kwa lengo la kukagua utekelezaji wa miradi mbalimbali ambayo Serikali imetoa fedha ikiwa ni pamoja na eneo la uzalishaji wa gesi tiba na ununuzi wa mashine za kisasa za kuchomea taka.

"Tumejipanga kwenye Sekta ya Afya, pamoja na huduma nyingine za afya za kibobezi, tunataka kuuthibitishia ulimwengu kwamba hata kwenye eneo hili la magonjwa ambukizi kama nchi tumejizatiti vizuri kwa kuhakikisha mifumo yetu ya tiba iko imara," amesema Waziri Mhagama.

Amesema, magonjwa hayo ambukizi yanaweza kuibuka mahala popote katika nchi, hivyo kwa uwekezaji mkubwa uliofanywa na Rais Dkt. Samia Suluhu Hassan unaiwezesha Tanzania kupambana na magonjwa hayo kwa kuzingatia utaratibu na mifumo ya afya iliyopo.

"Kwa hiyo hapa sasa kitakuwa ni kituo cha umahiri katika eneo hilo la magonjwa ambukizi, ninafurahi nilipokuja kuzindua Bodi tulikubalia ni lazima tuwe na mpango mkakati unaotekelezeka, ambao utatufikisha kwenye malengo endelevu na sasa naona utekelezaji wake umeanza," amesema Waziri Mhagama.

Aidha Waziri Mhagama amesema Serikali imewekeza zaidi zaidi ya Shilingi Milioni 550 kwa ajili ya kujenga sehemu maalum ya kuchomea taka pamoja na ununuzi wa mashine maalum ya kisasa ambao una uwezo wa kuteketeza taka zaidi ya Kg 400 kwa saa moja katika eneo hilo.

Pia, Waziri Mhagama amesema Serikali kupitia Wizara ya Afya imewekeza zaidi ya Bilioni 1.6 kwa ajili ya kutengeneza mradi wa kuzalisha gesi tiba ambao mradi huo umeshakamilika na kuanza kufanya kazi katika Hosoitali hiyo, ambao umesaidia kuokoa fedha za kuagiza gesi hiyo kutoka nje.

Gwajima atoa ushauri wa bure

NA MWANDISHI WETU

WAZIRI wa Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum Dkt. Dorothy Gwajima, amewataka waandishi wa habari kuongeza kasi ya kuandika habari za malezi, makuzi na Maendeleo ya Awali ya Watoto ikiwa ni sehemu ya utekelezaji wa Programu Jumuishi ya Taifa ya Malezi, Makuzi na Maendeleo ya Awali ya Mtoto ya 2021/22-2025/26.

Dkt. Gwajima amesema hayo hivi karibunijijini Dodoma wakati akizungumza waandishi wa habari Vinara wa Malezi na Makuzi ya Awali ya Watoto, Wamiliki wa Redio za Kijamii na Waratibu wa Klabu za Waandishi wa Habari kutoka Mikoa 26 ya Tanzania Bara.

Amesema waandishi wa habari wana wajibu wa kipekee kupitia kalamu taaluma zao, vyombo vya habari katika kuhamasisha jamii, kuchagiza uwajibikaji wa wadau wa watoto na kuhakikisha kuwa changamoto zilizopo zinajadiliwa na kupatiwa ufumbuzi.

"Tafiti zinaonesha kuwa redio ndio chombo cha habari kinachosikilizwa na idadi kubwa ya wanajamii. Hivyo, wamiliki wa redio na waandaji wa vipindi vya kueliemisha jamii.

"Tumieni fursa hii ya mafunzo kuhakikisha kuwa mnaandaa vipindi vyenye ubora, pamoja na ushirikishwaji thabiti wa wadau na Serikali, ili maudhui ya vipindi yasaidie jamii kufanya maamuzi sahihii kuhusu malezi ya watoto."

Dkt. Gwajima ameongeza kwamba wanahabari wanatakiwa kuandika habari zinazohusu uanzishaji wa vituo vya kulelea watoto wadogo mchana kwenye jamii vikiwemo vile vinavyoanzishwa na kumilikiwa na jamii yenyewe kwa lengo la kutoa fursa kwa watoto kupata mwanzo mzuri wa malezi na kuwapa nafasi wazazi au walezi.

Amehitimisha kwa kusema kwamba Serikali inatendelea kushirkiana na wanahabari ili kufanikisha azma ya kuwafikia Wazazi au Walezi katika kuboresha huduma za malezi nchini, huku akiwaomba waandishi kuandika zaidi habari kuhusu ajenda hiyo kuelekea maadhimisho ya siku ya wanawake duniani, ikiwa kama sehemu ya kukumbusha umma kuhusu nafasi ya mwanamke kwenye malezi na makuzi ya watoto.

Bashungwa aipa maelekezo NIDA

NA MWANDISHI WETU

WAZIRI wa Mambo ya Ndani, Innocent Bashungwa ameitaka Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA) kushirikiana na Idara ya Uhamiaji pamoja na Idara ya Wakimbizi kushughulikia maombi ya Vitambulisho vya Taifa kwa wananchi wa mikoa ya pembezoni ambapo ametaka waliokidhi vigezo wazalishiwe vitambulisho na watakaothibitika hawana vigezo wapewe taarifa.

Bashungwa ametoa maagizo hayo hivi karibuni jijini Dodoma wakati alipokutana na Menejimenti ya Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA) kujadili utendaji kazi na uboreshaji wa utoaji huduma wa Mamlaka hiyo.

"Muendelee kushirikiana na Idara ya Wakimbizi na Uhamiaji, kwa mikoa kama Kigoma na Kagera kushughulikia maombi yenye changamoto bila kuvunja sheria, yule ambae hajakidhi mwambieni lakini yule mwenye vigezo vya kupata kitambulisho basi apewe," amesisitiza Bashungwa.

Aidha, Bashungwa amemtaka Mtendaji Mkuu wa Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA) kuongeza ubunifu wa kuhakikisha vitambulisho vya Taifa vilivyozalishwa vinawafikia Wananchi husika pamoja na kuongeza kasi ya Usajili na utambuzi wa wananchi waliosalia kwa mujibu wa Sensa ya watu na makazi 2022.

Kwa Upande wake, Mkurugenzi Mkuu wa NIDA, James Kaji ameeleza kuwa NIDA inaendelea na zoezi la kusambaza vitambulisho ambavyo vilikuwa havijawafikia Wananchi ambapo kufikia tarehe 10 Februari 2025 jumla ya vitambulisho 1,507,796 vimesomeshwa kwenye mfumo na wamiliki wa vitambulisho 918,216 wameshatumiwa ujumbe mfupi ili kuchukua vitambulisho vyao.

MAONI

AIIB inapoipa sapoti ya kutosha Afrika

HIVI karibuni Rais wa Benki ya Asia Infrastructure Investment Bank (AIIB), Jin Liqun aliahidi benki hiyo itatoa Dola Bilioni 1.5 kuunga mkono upatikanaji wa umeme kwa watu milioni 300 Afrika ifikapo 2030.

Ahadi hiyo ameitoa wakati wa Mkutano wa Nishati wa Wakuu wa Nchi za Afrika uliofanyika Dar es Salaam na kuibuka na maazimio kadhaa

Mkutano wa Wakuu wa Nchi za Afrika ulifanyika ukiwa umebeba ajenda kuu ya kuhakikisha upatikanaji wa nishati ya umeme kwa wakazi wote wa bara hili.

Mkutano huo uliopewa jina la Mission 300 (M300) uliongozwa na kaulimbiu inayosema: 'Kuharakisha upatikanaji wa Nishati Afrika', ukiwa na malengo ya kujadili dhana nzima ya upatikanaji wa umeme kwa wote hususan katika nyakati ambazo viongozi wa Afrika wanasisitiza matumizi ya nishati safi na salama.

Tanzania imenufaika na mkutano huo hasa ikizingatiwa kuwa wakuu wa mataifa hayo waliidhinisha Mpango Mahususi wa Nishati wa Afrika, ambao wakuu hao wanakubaliana kufanya mageuzi yatakayosaidia kufikia lengo la upatikanaji wa nishati kwa wote kwa njia za kuaminika, nafuu na endelevu.

Takwimu za nishati kwa Afrika zinaonesha kuwa hadi mwaka 2022 asilimia 83 ya watu milioni 685 walikuwa hawajafikiwa na nishati hiyo.

Kwa msingi huo, mkutano huo unadhamiria kuhimiza kuchukuliwa kwa hatua mbalimbali, ikiwemo kuingia makubaliano ili umeme uwafikie watu milioni 300 ifikapo mwaka 2030.

Katika mkutano huo uliokuwa azma ya kuwafikia watu hao milioni 300, nchi 14 zilisaini Mpango Mahususi wa Nishati wa Afrika Awamu ya Kwanza.

Nchi hizo ni Tanzania, Malawi, Chad, Nigeria, Burkina Faso, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo (DRC), Niger,

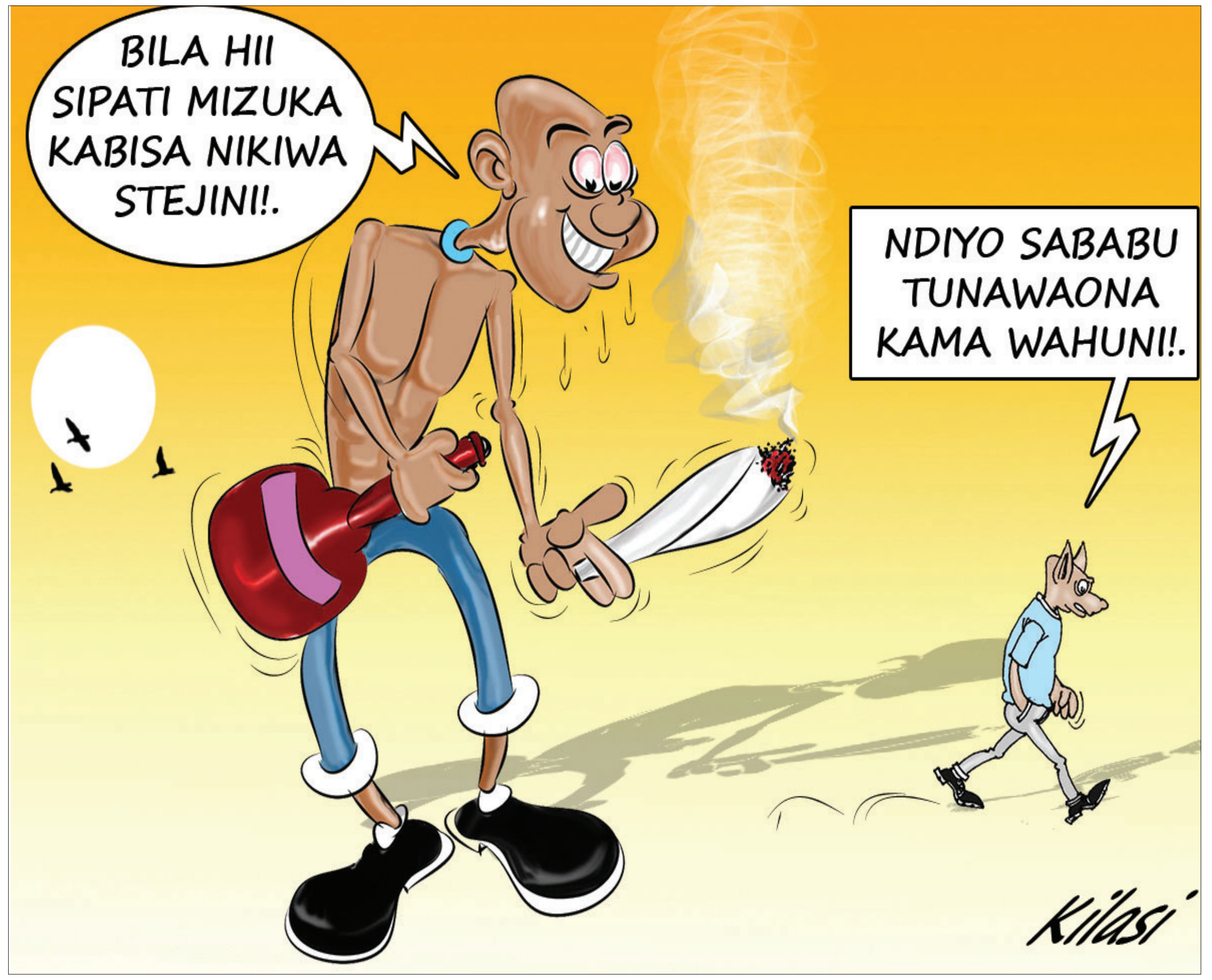

TUFIKIRI PAMOJA

Unaanza kufuga kuku? Kazi kwako

NA MWIGA MWIGASI

MARA nyingi ufugaji wa kuku huanza na vifaranga, na kwa kuwa vifaranga huweza kuathirika haraka na mazingira, maandalizi mazuri kabla hawajaletwa ni muhimu sana.

Vifaranga wakiwa na umri wa juma moja huhitaji eneo la sentimeta za mraba 65 kila mmoja au mete moja ya mraba kwa vifaranga 120 hadi 150.

Kabla hujaingiza vifaranga safisha banda lako vizuri ndani na nje pamoja na mazingira yake. Pakikauka paka chokaa kwenye kuta zote. Hakikisha banda limekuwa tupu kwa wiki moja au mbili baada ya kusafishwa. Tandaza maranda bandani kisha juu yake weka magazeti au "chick papers".

Hakikisha una idadi ya kutosha ya vyombo vya chakula na maji kulingana na idadi ya kuku. Pia uwe na chakula bora cha kuanzishia.

Tayarisha chanzo cha joto angalau kwa saa 3 - 5 kabla vifaranga havijaingia ili joto la nyuzi joto 33 - 35 lipatikane.

Ukishawaleta vifaranga

Hesabu na kukagua vifaranga wakati wa kuweka bandani. Changanya maji safi na "glucose" pamoja na dawa za kuanzishia kisha wapatie. Dawa hii wapatie kwa siku 3 hadi 5 kulingana na maelezo ya dawa utakayotumia. Wapatie chakula baada ya saa 2 - 3 toka walipowasili na kunywa maji yenye "glucose" na dawa za kuanzishia.

Tumia kitabu kutunza kumbukumbu ya idadi, tarehe, aina ya vifaranga na chakula, kampuni ya vifaranga, magonjwa na matibabu yake, madawa yaliyotumika na kinga, na vifo toka siku ya mwanzo hadi wakati wa kuuza.

Kumbuka vifaranga wanatakiwa wapewe chakula bora na salama kwa ajili ya kuchochea ukuaji na kinga dhidi ya magongwa. Chakula kilicholowa na chenye ukungu kisitumike kabisa.

Ila wakati ukishawapokea ni lazima utayarishe mahali pa kulelea kwa kutumia vifaa mbalimbali kama vile, 'hard board' kwa ajili ya uzio mviringo, uzio wa eneo la meta moja ya mraba hutosha kulea vifaranga 100 – 150 hadi watakapokuwa na umri wa wiki mbili. Uongezwe kadri vifaranga wanavyoongezeka umri au ukubwa. Uzio uwe na vitundu kwa ajili ya kupitisha hewa.

Pia kuna maranda au nyasi zilizokatwakatwa au magunzi yaliyopondwa kwa ajili ya kufunika sakafu: Hunyonya unyevunyevu na kufanya banda liwe kavu, huleta joto(hutunza joto), hukausha na kuua vijidudu viletavyo magonjwa. Badilisha maranda yaliyolowana.

Kileta joto (source of heat): Unaweza infra red bulb, bulb za kawaida, taa ya chemli au jiko la mkaa kwa ajili ya kuleta joto na mwanga. Kileta joto ni vema kiwekwe katikati ya uzio ili pande zote zipate joto la kulingana. Kileta joto kiongezwe au kipunguzwe joto kufuatana na mahitaji ya vifaranga.

Kuna siku tutajimwaga zaidi na kuzungumza kw akina juu ya hili na kukusaidia wewe mjasiriamali unayetaka kufuga kuku.

Kuna watu utaokoa ndoa zao kwa zabibu

WAHENGA walisema 'Kuta Zina Siri'. Hii ikimaanisha kwamba kuta za nyumba tunazoishi zina siri kubwa ambazo kwa njia moja au nyingine kama mambo yangekuwa katika mfumo wa Msondo Ngoma wa 'Mambo hadharani' wengi tungeadhirika.

Hapa tunzungumzia suala zima la ndoa, ambapo wanadoa wengi wanajikuta wanapitia katika changamoto nyingi, hivyo kama mkulima unaweza kutumia fursa hii kuokoa ndoa za walio wengi.

Hii ni kwa kulima zao la zabibu ambapo kwa mujibu wa wataalamua ina vitamini C mara nne zaidi kuliko vinjwaji vingi vya juisi wakati 'oksidi' pia hupatikana ndani yake.

Vitu vinavyopatikana ndani ya tunda la zabibu vinafanyiwa majaribio ili kuona jinsi vinaweza kutumika kutibu shinikizo la damu na matatizo ya akili.

Kwanini tunda hili ni muhimu sana?

Kinywaji cha zabibu kilipewa watoto nchini Uingereza wakati wa Vita vya Pili vya Dunia kwa sababu ya maudhui yake ya juu ya Vitamini C. Profesa Cassidy yeye anasema kwamba kuboresha mtiririko wa damu kuna faida nyingine za matibabu.

Katika miaka kumi iliyopita, ushahidi wa 'anthocyanin' umekuwa ukiongezeka, kwani imeonekana kuwa na manufaa hasa kwa afya ya moyo na akili na hivi karibuni zaidi kwa matatizo kama vile ugonjwa wa Parkinson.

Mark Williams, Profesa wa Fiziolojia ya Mazoezi katika Chuo Kikuu cha Chichester, wameandika majarida kadhaa juu ya faida za zabibu, haswa viungo vyake safi. Ni mashabiki wakubwa wa tunda hili.

"Kuna ushahidi zaidi wa faida za zabibu kuliko matunda mengine," anasema. Nisingekiita chakula cha hali ya juu, lakini faida zake hazilinganishwi na matunda yoyote yale ya aina nyingine ya beri.

"Kwa ushirikiano na Chuo Kikuu cha Japan (Nippon Support University, Tokyo), tuligundua kuwa inaweza kupunguza uvimbe kwenye mishipa ya damu kwa wazee."

Williams anaeleza kuwa ikiwa mtu ana ugumu katika mishipa yake ya damu, ina maana kwamba mishipa hii "haiwezi kusinyaa au kupanuka na baada ya muda fulani hii ina madhara hasi kwa shinikizo la damu."

Kulingana na wao, katika utafiti huu wa pamoja, watu wazee walipewa zabibu kwa siku saba na mwishowe, uvimbe kwenye mishipa yao ya damu ulipungua.

Utafiti wa profesa huyo ulilenga watu maarufu wa michezo kama vile wapanda mlima. Hii imetoa matokeo ya kutia moyo.

Utafiti umeonyesha kuwa zabibu ya unga husaidia kurejesha misuli baada ya mazoezi. Utafiti zaidi umeonyesha faida zake kwa watu wazima wenye shughuli za wastani.

Zabibu pia zinaweza kuimarisha tendo la ndoa kwa mujibu wa Profesa Aidan Cassidy katika Chuo Kikuu cha Malkia huko Belfast amefanya utafiti ikiwa wanaume wanaweza kutumia zabibu nyeusi kutibu tatizo la upungufu wa nguvu za kiume.

Anasema kuwa tatizo la upungufu wa nguvu za kiume husababishwa na mtiririko wa damu usiofaa.

"Anthocyanin, flavinoid zinazopatikana katika zabibu nyeusi (ambazo hupatia tunda rangi ya zambarau), huboresha mtiririko wa damu. Hii huifanya mishipa ya damu kunyumbulika na kufunguka."

Simu ya mkononi: Kifaa kidogo kinachoweza vuruga maisha yako

SIMU ya mkononi au rununu ni kifaa kidogo chenye athari kubwa kwa maisha yetu na kwa wanaokitumia vizuri manufaa yake ni makubwa pia .

Ulimwengu wa teknolojia unamaanisha kwamba matumizi ya simu ya mkononi ni jambo la kawaida na kila mwaka mamilioni ya watu wanaingia katika kundi la wanaoanza kutumia simu za mkononi. Hilo limerahisisha mawasiliano na huduma kote duniani.

Hata hivyo matumizi ya simu za mkononi yanakuja na madhara yake ambayo mwanzoni watu wengi hawakuwa wakijua yanaweza kuvuruga maisha yao sio tu kiafya bali pia kisaikolojia na hata kuhatarisha maisha yao .

Iwapo hukujua kwamba simu hiyo ya mkononi unayotumia kila siku inaweza kuyavuruga maisha yako hizi hapa njia nne ambazo unaweza kujipata pabaya endapo hutakuwa muangalifu au makini kuhusu matumizi yako ya simu .

Kubadili tabia

Kuna ushahidi wa wazi ambao wanasaikolojia wanasema matumizi ya simu yanaweza kuleta mabadiliko kwa tabia ya mtu hasa kijamii.

Sio jambo la ajabu kujua kwamba kwa sasa kuna watu hasa vijana ambao matumizi ya simu yameathiri sana uwezo wao hata kuweza kutangamana kwa njia ya kawaida.

Wamezoea kutumia simu na wakati wasipokuwa na simu zao mkononi maisha kwao yanakuwa sio ya kawaida na hata wanaweza kujihisi wagonjwa. Mara ngapi unazungumza na mtu lakini hata hakuangalii?

Umakini kwenye simu

Hilo hutokana na mazoea ambayo iwapo hayaangaliwi yanaweza kuwa uraibu unaovuruga kabisa jinsi mtu anavyotangamana na wengine kijamii. Je,umewahi kuiweka kando simu yako kwa muda wa saa 24?

Ulihisi ni kama kuna kitu unachokosa maishani mwako? Basi kuna watu wasioweza kuendelea na shughuli zao kamwe bila kuwa na simu zao mikononi.

Visa pia ni vingi vya watoto majumbani kuachwa hoi wakati wazazi wanapojishughulisha na simu zao za mikononi na kukosa kuwapa hata muda wa kuwasikiza au kucheza nao.

Kujisahaulisha

Umeskia kuhusu ajali za barabarani zinazosababishwa na madereva ambao wanaendesha gari wakitumia simu za mkononi. Takwimu ni nyingi kuhusu idadi ya maafa yanayosababishwa na ajali kama hizo.

Kumekuwa na kampeni kote duniani na hasa kutoka kwa polisi kuhusu hatari ya kuendesha gari ukitumia simu.

Visa pia vipo kuhusu watu ambao wanafanya kazi zinazoweza kutajwa kama 'hatari' ambao wanajitia hatarini hata zaidi kwa kutumia simu.

Iwapo utajipata katika hali kama hizo,unashauriwa kuiweka kando simu yako mpaka ufike hatua unayoweza kuitumia. Ujumbe huo, simu hiyo au hata video hiyo unaweza kuishughulikia baada ya safari yako au ukiwa salama.

Basi ikiwa ulifikiri simu ya mkononi haiwezi kukutia hatarini kwa njia hii basi ujumbe huu utakupa fursa ya kutafakari matumizi ya simu yako

Fedha siyo zako?

Umeyasikia hayo kuhusu watu kuzitumia simu vibaya kwa kutoa fedha wanazotumiwa kimakosa.

Kwa muda mrefu watu wamekuwa wakitumia simu kama kinga ya kufanya maovu na uhalifu. Sheria zinabadilika na kuboreshwa na usije ukadanganyika kwamba unaweza kutekeleza uhalifu kutumia simu yako ukifikiri uko salama.

Akili yako iwaze mno biashara mtandaon

BIASHARA ya mtandao ni mfumo wa biashara ambao unamlipa mwanachama aliyejiunga na kampuni husika kutokana na mauzo yake binafsi na mauzo ya wanachama ambao mwanachama huyo aliwashawishi wajiunge na biashara ya kampuni hiyo. Katika ukurasa huu, tutajifunza jinsi ya kupata mafanikio katika biashara hizi za mtandao.

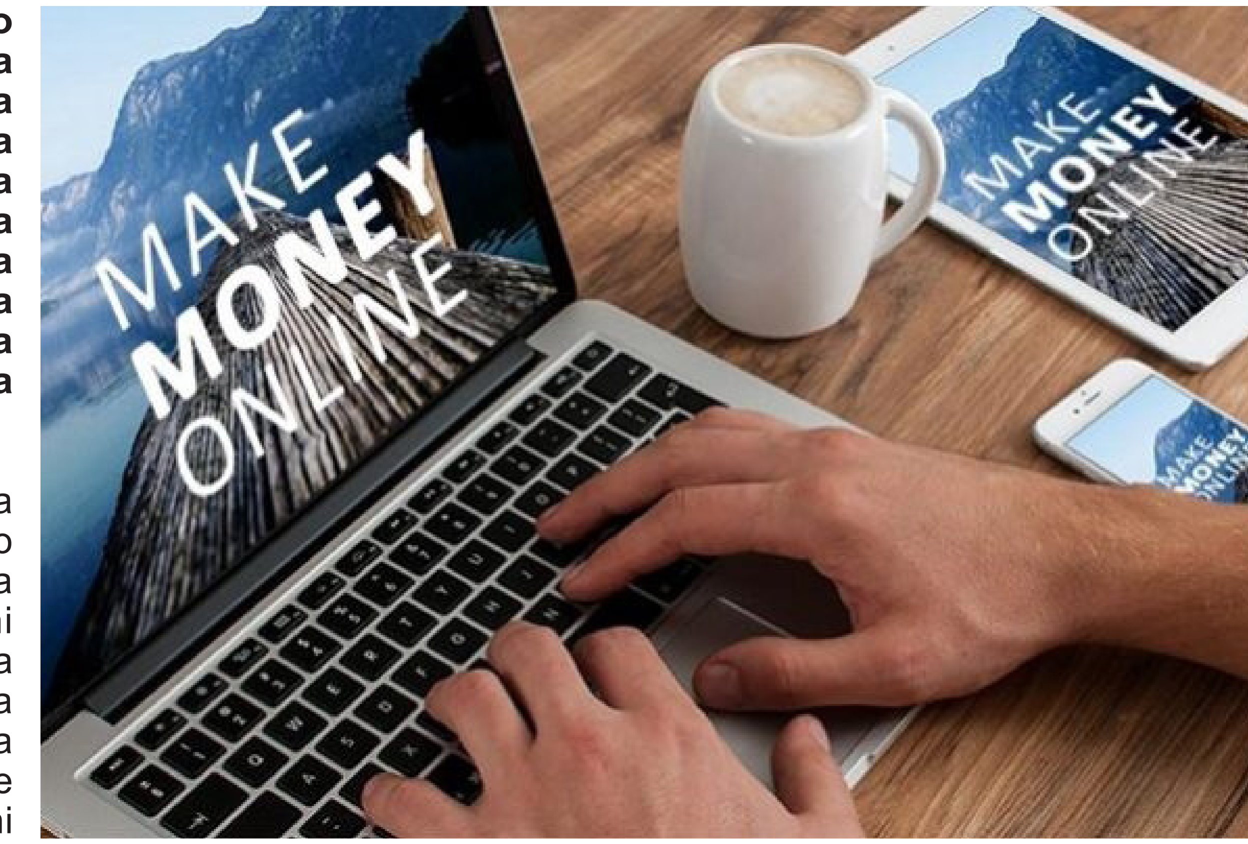

Biashara ya mtandao inatoa fursa kwa mwanachama kupata malipo endelevu bila ya yeye kujihusisha katika mauzo. Malipo endelevu ni malipo ambayo mwanachama anapata kutokana na kazi aliyoifanya mara moja na akaendelea kupata malipo muda mrefu baadaye bila yeye mwenyewe kuhusika moja kwa moja. Mfano ni pale mwanachama anapomwingiza mwanachama mgeni katika kampuni fulani na mwanachama huyu mgeni akanunua bidhaa iitwayo X.

Huyu mwanachama mgeni akiipenda bidhaa hii na akatoa oda ya kuipata kila mwezi, mwanachama aliyemwingiza mgeni huyu ataendelea kulipwa bonasi inayotokana na mauzo ya bidhaa hiyo mwezi ule alipomwingiza mgeni huyu na ataendelea kulipwa kila mwezi baadaye ili mradi mwanachama huyu mgeni anaendelea kutumia bidhaa X.

Ulipwaji wa bonasi hii bila wewe kujishughulisha tena unakupa kipato bila wewe kufanya kazi tena. Ukiwa umeweza kuwasajili chini yako wanachama wengi wa namna hii, basi tayari utapata kipato endelevu kikubwa kila mwezi.

Biashara ya mtandao inakupa pia fursa ya kupata kipato kutokana na vizazi mbalimbali chini yako. Wale wanachama uliowasajili wewe na kuwafundisha jinsi ya kufanya kazi, ni kizazi chako cha kwanza.

Wanachama wa kizazi chako cha kwanza nao watawasajili ndugu zao, rafiki zao na watu wengine na kuwaelekeza jinsi ya kufanya mauzo ya bidhaa za kampuni yenu. Vivyo hivyo, hawa waliosajiliwa na wale uliowasajili, watawasajili ndugu, jamaa na rafiki zao. Kwa mtindo huu, utakuwa umejijengea mtandao wa watu chini yako wanaofanya biashara ya kampuni yako.

Hii ndiyo maana ya biashara ya mtandao. Wale waliosajiliwa na wanachama wa kizazi chako cha kwanza, watakuwa wanachama wa kizazi chako cha pili na hivyo kuendelea na vizazi vingi chini yako.

Kampuni itakulipa kutokana na mauzo yanayofanywa wanachama wa vizazi vilivyo chini yako. Kila kampuni ina utaratibu wake kuhusu idadi ya vizazi vilivyo chini yako vitakavyolipwa. Kampuni nyingine, hazina ukomo wa idadi ya vizazi vilivyo chini yako vitakavyokupa malipo.

Biashara ya mtandao inakulipa kutokana na kazi ya wanachama uliowasili wewe binafsi na wanachama waliosajiliwa na wale uliowasajili na vizazi vilivyo chini yako. Hapa unapewa kipato kutokana na mwendelezo wa nguvu zako za kusajili na mwendelezo wa maelekezo uliyoyatoa kutoka kizazi kimoja hadi kizazi kingine (leveraged income).

Ili Kufanikiwa katika Biashara Ya Mtandao Fanya Yafuatayo

Awali ya yote inabidi nieleze na kutoa mkazo kuwa biashara za mtandao ni kufanya kazi na watu na kuwafundisha jinsi ya kubadilika na kupata kipato kufikia viwango vya juu.

Kitu kikubwa ni kujifunza na kutumia mbinu bora za kujenga timu chini yako. Ukisha kuwa na kikosi ambacho umekifundisha vizuri, kitafanya kazi na kukufanya uongeze kipato chako kila mwezi.

Unaanza na kuwafundisha wale ambao umewasajili wewe binafsi, nao watawafundisha waliowasajili na zoezi hilo kujirudiarudia na hatimaye kupata kikosi bora kinachofanya kazi. Kampuni nyingi za mtandao zinatoa mafunzo na kutoa nyenzo za kusaidia katika kutoa mafunzo.

Sasa ili uweze kupata mafanikio kwenye biashara za mtandao, pitia kwa makini na tekeleza yafuatayo:

Chagua Vizuri Kampuni Yako Ya Mtandao

Kwangu mimi binafsi, hili ni la maana kuliko mengine yote ambayo tutayajadili hapa chini kwa sababu ikiwa utaangukia mikononi mwa kampuni mbovu, haya yote tunayoyajadili kwenye mada hii hayatakusaidia, hata kama utatumia nguvu na mbinu za namna gani. Zingatia yafuatayo katika kuchagua kampuni yako ya kufanya nayo biashara:

Sifa Za Kampuni: Chunguza sifa za mmiliki wa kampuni unayotaka kujiunga nayo na historia ya kampuni kwa ujumla. Jee, kampuni ina anwani ya kudumu? Kampuni iliyo kwenye biashara hii kwa muda mrefu, itakuwa na uhakika zaidi katika shughuli zake.

Chunguza vile vile katika kipindi ambacho kampuni imekuwa ikifanya kazi imekuwa na rekodi gani. Jee, imewaingiza wanachama kwenye migogoro ya aina yo yote? Kuna wanachama ambao wametajirika na kampuni hiyo? Inakua kibiashaara, imefikia ukomo au inateremka kibiashara? Jiunge kwenye kampuni ambayo majibu yake kwa maswali hayo ni mazuri.

KIINI CHA RAIS WA UKRAINE KUTOAVAA SUTI

IJUMAA ya Februari 28, mwaka huu haikuwa siku rahisi kwa Rais wa Ukraine Volodymyr Zelensky alipotembelea Ikulu ya White House, Washington DC, Marekani.

Kabla hata ya mzozo ulioibuka kati yake na wenyeji wake Rais Donald Trump na Makamu wa Rais JD Vance mbele ya waandishi wa habari, Trump alimpokea Zelensky mlangoni na kuwaambia waandishi wa habari 'leo amevalia kweli kweli'.

Baadhi walitafsiri hii si kama sifa bali kijembe kwa Zelensky ambaye alikuwa amevaa fulana nyeusi ya mikono mirefu.

Wakati Trump anampokea Waziri Mkuu wa Uingereza Keir Starmer, alionekana akiyaangalia mavazi ya kiongozi huyo kuanzia juu hadi chini, huku akinong'ona maneno yanayoweza kutafsiriwa kama sifa kwa suti aliyokuwa ameivaa Starmer.

Baada ya malumbano kati ya Zelensky, Trump, Vance na waandishi wa habari kukaribishwa kuuliza maswali, mwandishi Brian Glenn kutoka Real America's Voice chombo kinachoegemea mlengo wa kulia aliuliza kuhusu mavazi ya Zelensky

"Kwanini hauvai suti? Upo katika ofisi ya juu kabisa katika nchi hii, na umegoma kuvaa suti, huna suti?" Aliuliza Glenn.

Kwa upole, Zelensky alimjibu atavaa suti pale vita vitakapomalizika.

"Nitavaa suti vita hivi vitakapomalizika. Labda suti kama yako, labda bora zaidi ya hiyo yako, au labda ya bei nafuu kuliko yako," alisema Zelensky.

Swali hilo la Glenn limeibua mjadala mkubwa mitandaoni huku baadhi wakimuunga mkono mwandishi aliyeuliza huku wengine wakimkosoa kwamba amefanya dhihaka.

Mbunge wa Jimbo la Georgia ambaye pia ni mchumba wa mwandishi huyo aliandika katika mtandao wa X kwamba amejisikia fahari kwamba Glenn ameuliza swali hilo.

"Ninajivunia sana @ brianglenntv kuonyesha kwamba Zelensky hana heshima kwa Marekani kiasi kwamba hawezi hata kuvaa suti katika Ofisi ya Oval anapokuja kuomba pesa kutoka kwa Rais wetu!!" aliandika Marjorie Taylor Greene.

Hata hivyo mwandishi wa habari machachari kutoka Uingereza na rafiki wa karibu wa Donald Trump, Piers Morgan alilikosoa swali hilo na kusema Zelensky si pekee aliyekwenda ofisi ya rais bila kubaa suti. "Swali la kipuuzi. Elon Musk havai suti anapoingia ikulu?" Aliandika Morgan.

Wanahistoria wanakumbusha pia kwamba Waziri Mkuu wa zamani wa Uingereza Winston Churchil aliwahi kufika ofisi ya Rais wa Marekani ijulikanayo kama 'Oval Office' katika ziara rasmi bila ya kuwa amevaa suti.

Tangu kuanza kwa vita nchini Ukraine, Zelensky ameepuka kuvaa suti karibu katika ziara zake za nje ya nchi na hata pale anapokuwa ametembelea na viongozi mbalimbali kutoka nje ya nchi yake.

Tangu nchi yake kuvamiwa na Urusi mwaka 2022, Zelensky amekuwa akipendelea kuvaa aidha tisheti na suruali ya kijeshi zote zikiwa za kijani kibichi au vya rangi nyeusi kama aliyokwenda nayo Ikulu ya Marekani.

Zipo tafsiri kadhaa zilizotolewa juu ya aina ya vazi analopendelea kuvaa hivi sasa Zelensky ikiwa ni pamoja na kutoa ishara ya hali tete na ya dharura inayoendelea nchini mwake

Sababu nyingine inasemwa ni ujumbe wa mshikamano ambao Zelensky anauonyesha kwa wanajeshi wa nchi yake walio mstari wa mbele wa mapambano.

Lakini pia Zelensky anataka kutuma ujumbe kwamba yeye si kiongozi anayevaa suti, na kuongoza nchi yake kwa mbali, bali ni kiongozi anayeshiriki moja kwa moja katika mapambano ya kuilinda nchi yake

Hata kabla ya uvamizi wa Urusi nchini mwake, akiwa kiongozi aliyetokea katika fani ya ucheshi na si mwanasiasa wa kawaida, Zelensky anaelezwa kupendelea kwenda tofauti na mazoea ya siasa si tu katika mavazi yake lakini hata katika namna anavyoiongoza.

Bustani ya mboga itakuheshimisha

TUNAENDELEA kukuimarisha zaidi katika mambo haya, ambapo tutazungumzia kwa kina kilimo cha bustani ya mbogamboga ni njia nzuri ya kuzalisha chakula chenye afya na lishe bora huku pia kikiwa chanzo kizuri cha kipato.

Kumbuka mbogamboga ni mazao yanayolimwa kwa ajili ya matumizi ya chakula, hasa majani, shina, mizizi na matunda.

Tanzania ni moja ya nchi zenye mazingira yanayofaa kwa kilimo cha mbogamboga kutokana na hali yake ya hewa na upatikanaji wa ardhi yenye rutuba.

Makala hii inaeleza kwa kina jinsi ya kuendesha kilimo bora cha bustani ya mbogamboga kuanzia maandalizi ya shamba, upandaji, matunzo hadi mavuno.

Uchaguzi wa Aina za Mbogamboga kwa Bustani

Kabla ya kuanza kilimo, ni muhimu kuchagua aina ya mbogamboga zinazofaa kulingana na mahitaji ya soko, hali ya hewa, na udongo wa eneo lako.

Mbogamboga zinazolimwa kwa wingi nchini Tanzania ni pamoja na mchicha, spinachi, kabeji, bamia, karoti, nyanya, pilipili hoho, bilinganya na vitunguu.

Aina hizi zinapendwa kwa soko la ndani na la nje kutokana na lishe bora inayotokana na mboga hizi.

Maandalizi ya Shamba la Bustani

Uchaguzi wa Eneo ni kitu cha kwanza kabisa, kwani kilimo cha bustani ya mbogamboga kinaweza kufanyika kwenye eneo lolote lenye nafasi ya kutosha na hali nzuri ya udongo.

Hakikisha eneo lina mwanga wa jua wa kutosha, kwa sababu mboga nyingi zinahitaji mwanga wa moja kwa moja kwa angalau saa 6 hadi 8 kwa siku.

Pia aina ya udongo wenye rutuba nyingi unafaa zaidi kwa kilimo cha mbogamboga.

Udongo wa kichanga na mfinyanzi wenye rutuba nzuri ni bora kwa mboga hizi.

Udongo unapaswa kuwa na uwezo mzuri wa kupitisha maji ili kuepuka maji kusimama, ambayo yanaweza kuharibu mizizi ya mimea.

Matayarisho ya Shamba

Shamba linapaswa kulimwa vizuri ili kuondoa magugu na kupunguza ugumu wa udongo.

Mbolea ya asili kama samadi au mboji inaweza kuongezwa ili kuboresha rutuba ya udongo.

Pia, hakikisha udongo una kiasi cha unyevu wa kutosha kabla ya kupanda mbegu au miche.

Kupanda Mbogamboga

Msimu bora wa kupanda mbogamboga hutegemea aina ya mboga na hali ya hewa.

Mboga nyingi zinaweza kupandwa mwanzoni mwa msimu wa mvua au wakati wowote ambapo maji ya kutosha yanapatikana kwa umwagiliaji.

Kupanda Mbegu au Miche

Baadhi ya mbogamboga hupandwa kwa kutumia mbegu moja kwa moja, wakati nyingine zinahitaji kupandwa kwenye vitalu na kuhamishiwa shambani baada ya miche kuwa tayari.

Nyanya: Mbegu huoteshwa kwanza kwenye vitalu na miche kuhamishiwa bustanini baada ya wiki 6.

Karoti: Mbegu hupandwa moja kwa moja kwenye udongo na huhitaji nafasi ndogo kati ya mimea.

Nafasi ya Kupanda

Nafasi kati ya mistari na mimea ni muhimu ili kuruhusu mzunguko wa hewa na upatikanaji wa mwanga kwa mimea.

Mchicha na spinachi: Nafasi ya sentimeta 10 hadi 20 kati ya mimea.

Nyanya na pilipili hoho: Nafasi ya mita 1 kati ya mistari na sentimeta 60 kati ya mimea.

Matunzo ya Bustani ya Mbogamboga

Mbogamboga zinahitaji maji mara kwa mara, hasa kipindi cha mwanzo cha ukuaji.

Umwagiliaji mara mbili kwa siku, asubuhi na jioni, ni muhimu, hasa kwenye maeneo yenye joto kali au wakati wa kiangazi.

Mimea kama nyanya na pilipili zinahitaji maji ya kutosha ili kuzuia magonjwa kama kuoza kwa matunda.

Palizi

Palilia bustani mara kwa mara ili kuondoa magugu yanayoshindana na mimea yako kwa virutubisho na maji.

Palizi pia husaidia kuzuia magonjwa na kuondoa mazingira ya wadudu hatari.

Mbolea ya Ziada

Mbolea ya ziada inapaswa kuongezwa mara kwa mara ili kuhakikisha mimea inapata virutubisho vya kutosha kwa ukuaji wa utoaji wa mazao bora.

Mbolea za asili kama samadi ni nzuri zaidi kwa mbogamboga, kwani hazina kemikali zinazoweza kuathiri ubora wa mazao.

Udhibiti wa Wadudu na Magonjwa

Wadudu na magonjwa ni changamoto kubwa katika kilimo cha mbogamboga.

Magonjwa kama ukungu wa majani, madoa ya majani, na wadudu kama vidukari na nzi wa matunda wanaweza kuathiri mavuno.

Ni muhimu kutumia dawa za kuulia wadudu na magonjwa, lakini kwa upole ili kuzuia kemikali nyingi kuingia kwenye mimea.

Vidukari: Wadudu hawa hushambulia mboga kama spinachi, mchicha, na kabeji. Dawa za asili zinaweza kutumika kuzuia.

Nzi wa matunda: Hushambulia mboga kama pilipili na nyanya. Unaweza kutumia mtego wa nzi au dawa maalum za wadudu.

Kuvuna na Kuhifadhi Mbogamboga

Kila aina ya mbogamboga ina kipindi chake maalum cha kuvuna.

Hakikisha unavuna mboga zako kwa wakati unaofaa ili kuzuia kuharibika kwa mazao.

Mchicha na spinachi: Huvunwa kwa kukata majani yaliyokomaa.

Nyanya: Huvunwa pale zinapokuwa na rangi kamili, zikiwa bado ngumu kidogo ili zisiharibike haraka baada ya kuvuna.

Karoti: Huvunwa baada ya mizizi kuwa mikubwa na yenye rangi ya machungwa.

Fahamu hili unapofuga kuku wa kienyeji

WAKATI unapoamua kufuga kuku wa kienyeji, kuna kanuni bora za ufugaji wa kuku wa kienyeji ni muhimu kwa kuongeza uzalishaji na kuhakikisha faida nzuri kwa mfugaji.

Kuku wa kienyeji wanahitaji utunzaji wa kipekee kutokana na mazingira yao asili na changamoto za ufugaji wa kienyeji. Hapa kuna baadhi ya kanuni bora za kufuata katika ufugaji wa kuku wa kienyeji:

Uchaguzi wa Kuku wa Kienyeji Bora

Kuchagua kuku bora kwa ajili ya ufugaji ni hatua muhimu kwa mafanikio ya mradi wako wa ufugaji wa kuku wa kienyeji.

Kuku wenye sifa nzuri watakua haraka, watatoa mayai kwa wingi, na watakuwa na afya bora.

Kuku wa Kiafrika: Kuku wa kienyeji wanaozaliwa katika mazingira ya Kiafrika wana uwezo mzuri wa kuhimili magonjwa na hali ngumu ya mazingira.

Vifaranga Bora: Vifaranga wanapaswa kuchaguliwa kwa kuzingatia afya zao, nguvu, na uwezo wa kukua haraka.

Utunzaji wa Mabanda

Banda bora ni muhimu ili kuwapa kuku wa kienyeji makazi salama na mazuri.

Mabanda yanapaswa kujengwa kwa ubora ili kulinda kuku dhidi ya hali mbaya ya hewa, wanyama wanaokula kuku na magonjwa.

Banda lenye hewa safi: Hakikisha kuna mzunguko mzuri wa hewa ndani ya banda ili kuepusha vumbi na joto kupita kiasi.

Safi na Salama: Mabanda yanapaswa kusafishwa mara kwa mara ili kuzuia magonjwa. Vyombo vya chakula na maji pia viwe safi.

Kinga Dhidi ya Wanyama Waharibifu: Weka uzio au miti ya kuzuia wanyama kama mbwa, paka, na ndege wakubwa kuwavamia kuku.

Lishe Bora kwa Kuku

Lishe ni moja ya mambo muhimu katika ufugaji wa kuku wa kienyeji.

Ingawa kuku wa kienyeji wanajulikana kwa uwezo wao wa kujitafutia chakula, bado ni muhimu kuwapa chakula cha ziada chenye virutubisho kamili.

Chakula cha Asili: Kuku wa kienyeji wanaweza kutafuta wadudu, mbegu, na mimea kwa ajili ya chakula. Ni vyema kuwaachia huru wakatafute chakula asilia kwa afya bora.

Mchanganyiko wa Nafaka: Wape mchanganyiko wa nafaka kama mahindi, mtama, na mpunga ambao unaongeza virutubisho muhimu kwa ukuaji wa kuku na uzalishaji wa mayai.

Vyakula vya Protini: Ongeza vyakula vya protini kama dagaa, mabaki ya nyama, na mabaki ya mboga kwa kuku ili kuboresha afya na uzalishaji wa mayai.

Utunzaji wa Afya na Chanjo

Utunzaji mzuri wa afya ya kuku wa kienyeji husaidia kupunguza vifo na kuzuia magonjwa.

Kuku wa kienyeji wanapaswa kupewa chanjo na matibabu mara kwa mara ili kulinda dhidi ya magonjwa yanayoathiri uzalishaji.

Chanjo: Chanjo za kuku wa kienyeji zinasaidia kuzuia magonjwa kama mdondo (Newcastle Disease), homa ya kuku, na ndui. Ni muhimu kuwapa chanjo vifaranga kuanzia wiki za kwanza baada ya kuzaliwa.

Dawa za Minyoo na Vidudu: Hakikisha unawapa kuku dawa za minyoo na za kuua viroboto mara kwa mara ili kuhakikisha wanaendelea kuwa na afya bora.

Maji Safi: Hakikisha maji wanayokunywa ni safi na yenye afya ili kuzuia magonjwa ya tumbo yanayotokana na maji machafu.

Kuzalisha Kuku

Mbinu za kuzalisha kuku wa kienyeji zinaweza kuendeshwa kwa njia ya asili au kutumia incubator za kisasa.

Hata hivyo, kuku wa kienyeji wana uwezo mzuri wa kuatamia mayai na kuzalisha vifaranga bila msaada wa mashine.

Kuatamia kwa Asili: Kuku jike mwenye afya nzuri anapaswa kuachiwa mayai kwa ajili ya kuatamia. Joto na mazingira salama ni muhimu kwa kuhakikisha vifaranga wanaanguliwa kwa wingi.

Udhibiti wa Mbuzi wa Kuku (Male): Hakikisha unakuwa na idadi nzuri ya mbuzi wa kuku kwa uwiano wa kuku jike ili kuongeza ubora wa mayai na uzalishaji wa vifaranga.

Mzunguko wa Mayai

Ili kufanikisha uzalishaji endelevu wa kuku wa kienyeji, ni muhimu kuwa na mzunguko wa mayai.

Hii inahusisha kuvuna mayai kwa wakati na kuwatenga kuku wanaotaga mara kwa mara kwa ajili ya uzalishaji.

Kuhifadhi Mayai: Mayai yanayokusanywa kwa ajili ya kuuzwa au kuatamiwa yanapaswa kuhifadhiwa sehemu kavu, salama, na yenye baridi kidogo.

Usimamizi wa Uzalishaji: Weka kumbukumbu ya kuku wanaotaga ili kusaidia katika ufuatiliaji wa uzalishaji wa mayai na kuhakikisha unaendelea na uzalishaji mzuri wa vifaranga.

Kupanga Ratiba

Ratiba nzuri ya kufuatilia uzalishaji wa kuku wa kienyeji ni muhimu kwa kupata faida.

Hakikisha unajua ni lini kuku wanapaswa kutaga, kuatamia, na kuuza kuku wazee ili kuweka mzunguko mzuri wa uzalishaji.

Masoko na Mauzo

Ni muhimu kuwa na mpango wa masoko kabla ya kuanza ufugaji wa kuku wa kienyeji.

Tafiti soko la ndani na nje ili kuhakikisha kwamba kuku na mayai yako yanapata wateja.

Masoko ya Jumla: Weka mahusiano mazuri na wauzaji wa jumla, migahawa, na watu binafsi wanaohitaji kuku wa kienyeji kwa wingi.

Masoko ya Rejareja: Unaweza kuuza kuku moja kwa moja kwa wateja wadogo kama familia na majirani.

Faida na Gharama

Kwa kufuata kanuni hizi, unaweza kupunguza gharama za uendeshaji na kuongeza faida kwa urahisi.

‘Kausha Damu’ inapowakausha wajasiriamali

TAKWIMU za usawa wa kijinsia katika ajira zinaonyesha kwamba kufikia mwaka wa 2014 Watanzania milioni 2.1 walikuwa wameajiriwa katika sekta rasmi, ikiwa ni pamoja na serekalini na sekta binafsi, kwa mujibu wa kituo cha taifa cha takwimu nchini humo.

Hatahivyo takwimu rasmi za serikali zinaonyesha pia kwamba zaidi ya 60% ya wanawake walio kati ya umri wa miaka 18 hadi 24 yaani milioni 13.9 wanajishughulisha na shughuli zisizo rasmi yaani biashara ndogondogo na kilimo.

Hii maana yake ni kwamba ni asilimia 0.75 tu ya wanawake walioko katika umri wa kufanya kazi ndio wapo katika sekta rasmi. Kwa maneno mengine, idadi kubwa ya wanawake walioko katika umri wa kufanya kazi nchini Tanzania ni wajasiriamali.

Licha ya kuwa na idadi kubwa ya wanawake wenye ujasiri wa kubuni na kuendesha biashara, kasi ya ukuaji wa mitaji yao bado ni finyu.

Chanzo kikuu cha mitaji karibuni duniani kote ni mikopo rasmi ya kibiashara. Hata hivyo, tafiti zinaonesha kuwa wanawake wengi wajasiriamali kutoka nchi zinazoinukia ikiwemo Tanzania hawana mikopo kutoka benki na taasisi rasmi za kifedha.

Kwa miaka mingi, dhana iliyoaminika ni kuwa wanawake wengi hawapati mikopo sababu pesa hazitoshi, lakini takwimu zinapingana na dhana hiyo.

Utafiti uliochapishwa na Shirika la Kazi Duniani (ILO) mwaka 2014 unaonesha kuwa zaidi ya 80% ya maombi ya mikopo ilitengwa kwa ajili ya wajasiriamali wanawake na 90% iliiva kwa ajili ya kutolewa. Hatahivyo, ni 18% ya wanawake wajasiriamali ambao waliomba mikopo benki na 28% waliomba mikopo katika taasisi nyenginezo za kifedha.

Takwimu hizo zinaashiria kuwa tatizo si uwepo wa fedha za mikopo bali utayari wa wanawake wajasiriamali kukopa.

Moja ya wataalamu waliondaa utafiti huo Vanessa Naegels hivi karibuni ameandika katika jarida la The Conversation kuwa, utayari wa wanawake kuomba mikopo unaathiriwa na mambo makuu mawili, dhana hasi juu ya mikopo rasmi ya kifedha na kukatishwa tamaa.

Kwamujibu wa utafiti huo, wanawake wengi wamebainisha kuwa hawaamini kuwa wanabaguliwa na maafisa mikopo kwenye taasisi za kifedha.

Kilio cha waliowengi ni masharti yanayoambatana na mikopo hiyo ambayo yanakuwa kikwazo kwao. Sharti la kwanza lililolalamikiwa ni viwango vikubwa vya riba vinavyotozwa na mabenki kufikia 20% mpaka 30% kwa mwaka.

Wanawake hao pia wametaja kama dhamana ya mali kuwa ni kikwazo, wengi wao hawana mali kama nyumba au ardhi za kuweka rehani ili wapate mikopo.

Kwa wale ambao wenye mali hizo ni waume wamesema wenza wao hawawezi kuwapa ruhusa ya kuziweka rehani.

Kuna ambao wanamali zinazofaa kuwekwa rehani, lakini wamesema hawawezi kuzikopea wakiogopa kuzipoteza pale watakaposhindwa kulipa madeni yao.

Baadhi ya wajasiriamali wamelalamikia mchakato ni mrefu na wenye gharama. Kuna ambao wamelalamikia tabia za baadhi ya maafisa mikopo wakisema kuna ambao huwatongoza na kutaka wawape rushwa ya ngono ili wawasaidie.

Kutokuwa na ufahamu mzuri wa masuala ya kifedha na mikopo pia umetajwa kuwa ni kikwazo, wajasiriamali wengi wanawake wamesema hawakuwa wakijuwa kuwa wanapochelewa kulipa mikopo yao gharama za malipo huongezeka ama benki wana uwezo wa kuuza mali zao pale watakaposhindwa kulipa madeni kwa wakati .

Utafiti umeonesha kuwa kuna machungu ya aina mbili, ya moja kwa moja na ya kusikia kwa wengine. Hali zote mbili hizo zinachangia wanawake wajasiriamali kutoomba mikopo.

Baadhi ya wanawake waliohojiwa kwenye utafiti huo wamesema walishaomba mikopo huko nyuma na kukataliwa, wengine walipitia mashaka tele kwenye kulipa madeni yao na wengine kuombwa rushwa. Baadhi yao wamepata matatizo hayo kwenye mikopo isiyorasmi hali iliyopelekea kuwa na dhana hasi mpaka kwenye utayari wao kwenye kuomba mikopo rasmi.

Kwa kiasi kikubwa kuna ambao wamesikia habari za ugumu wa kupata na kurejesha mikopo kutoka kwa watu wengine ima wajasiriamali wenzao au habari zilizozagaa kwenye jamii.

Simulizi hizo huwafanya baadhi kutojaribu kabisa kuomba mikopo. Kuna ambao wanaamini wakiwa na mikopo watakosa uhuru wa kutumia pesa zao kwa namna wanavyoona inafaa.

Ufugaji wa Samaki ni kuukataa umasikini

UFUGAJI wa samaki nyumbani ni njia rahisi na ya gharama nafuu ya kuzalisha chakula cha protini bora au kujipatia kipato.

Njia hii inafaa kwa mtu yeyote mwenye nafasi ndogo au aliye na nia ya kuanzisha ufugaji wa samaki kwa kiwango kidogo kabla ya kupanua shughuli zake.

Kwa kufuata mwongozo huu, utaweza kufanikisha ufugaji wa samaki nyumbani kwa mafanikio.

1. Chagua Aina ya Samaki wa **Kufuga**

Samaki wanaofaa kufugwa nyumbani ni wale wanaokua haraka, wanaohimili mazingira rahisi, na wanaopendwa sokoni:

Sato (Tilapia) ni maarufu kwa ukuaji wa haraka na ladha nzuri, kambare (Catfish) nao ni rahisi kufuga na wanaostahimili mazingira magumu, pia kuna samaki wa mapambo kama vile goldfish na koi, kwa biashara ya mapambo.

2. Tayarisha Eneo la Ufugaji

Unahitaji eneo linalofaa kwa kuweka tanki au chombo cha kufugia samaki. Chagua sehemu yenye mazingira yafuatayo, kama vile mahali penye kivuli kidogo.

Epuka mwanga wa moja kwa moja wa jua, lakini hakikisha kuna mwanga wa kutosha na upatikanaji wa maji safi, yaani hakikisha una chanzo cha maji safi na salama kama kisima, maji ya bomba, au mvua na ukubwa wa nafasi eneo linapaswa kuwa na nafasi ya kutosha kwa tank au chombo kingine unachotumia.

3. Aina ya Vifaa vya Kufugia Samaki

Unaweza kutumia vifaa rahisi vinavyopatikana karibu na wewe:

Tank za Plastiki ni rahisi kuzipata na kusafirisha, mabati yaliyofunikwa na plastiki yanaweza kutumika kama chombo cha muda mrefu.

Mifuko maalum ya nailoni inafaa kwa ufugaji wa muda mfupi. Mapipa au Madumu Makubwa: Chaguo rahisi kwa kiwango kidogo cha samaki.

Matayarisho ya Maji

Ubora wa maji ni muhimu sana kwa afya na ukuaji wa samaki:

Usafi wa Maji: Tumia maji safi na ya kutibiwa kama inavyohitajika.

Oksijeni ya Kutosha: Weka pampu ya hewa (aerator) ili kuongeza oksijeni kwenye maji.

PH ya Maji: Hakikisha kiwango cha pH kipo kati ya 6.5 – 8.5, kulingana na aina ya samaki.

Lishe ya Samaki

Samaki wanahitaji lishe bora ili waweze kukua haraka:

Chakula cha Kiwandani: Protini ya kiwango cha juu inahitajika kwa ukuaji wa samaki.

Chakula cha Asili: Mabaki ya chakula, mabuu, na majani ya mimea yanaweza kutumika.

Ratiba ya Kulisha: Wape chakula mara mbili kwa siku kwa kiasi kinachotosha ili kuzuia uchafuzi wa maji.

Utunzaji wa Mazingira ya Samaki

Badilisha Maji Mara kwa Mara: Badilisha 20-30% ya maji kila baada ya siku 3-5 ili kudumisha usafi.

Usafi wa Tank: Safisha tank mara kwa mara ili kuondoa taka na mabaki ya chakula.

Kudhibiti Joto la Maji: Joto linapaswa kuwa kati ya nyuzi joto 25°C – 30°C kwa samaki wengi wa tropiki.

Udhibiti wa Magonjwa

Magonjwa yanaweza kusababisha hasara kubwa, hivyo yafuatayo ni muhimu:

Ukaguzi wa Mara kwa Mara: Chunguza samaki kwa dalili za magonjwa kama vile madoa, uvimbe, au harakati zisizo za kawaida.

Matibabu ya Magonjwa: Tumia dawa zinazofaa mara unapogundua dalili za ugonjwa.

Kuzuia Magonjwa: Hakikisha mazingira ya maji ni safi na samaki wanapewa chakula bora.

Kuvuna Samaki

Samaki wako watakuwa tayari kuvunwa baada ya miezi 4-6 kulingana na aina na hali ya ufugaji:

Mbinu za Kuvuna: Tumia nyavu ndogo kuvua samaki bila kuwaumiza.

Usindikaji: Baada ya kuvuna, safisha samaki na uwaandae kwa ajili ya matumizi au soko.

Faida za Kufuga Samaki Nyumbani

Gharama Nafuu: Inahitaji mtaji mdogo kuanza.

Kupunguza Upotevu wa Nafasi: Huwezi kuhitaji eneo kubwa.

Chakula Bora: Unapata samaki safi na wenye afya kwa matumizi ya familia.

Kipato cha Ziada: Unaweza kuuza samaki na kupata kipato.

Hitimisho

Ufugaji wa samaki nyumbani ni mradi rahisi na wenye faida kubwa ikiwa utafuata hatua na mbinu sahihi.

Kwa mazingira yanayofaa, lishe bora, na matunzo ya mara kwa mara, unaweza kufanikisha mradi huu na kuendeleza maisha yako kiuchumi na kiafya.

Unataka maisha bora? Fuata kanuni hizi

LAZIMA tutambue kuwa, ujasiriamali ni muhimu zaidi kwetu kuliko tunavyofikiri. Wengi wetu tunatambua kwamba ardhi, nguvukazi na mtaji vinahitajika kwa ajili ya kuzalisha bidhaa na huduma ambazo hudumisha na kuboresha maisha yetu. Lakini ujasiriamali ni njia isiyoonekana ya uzalishaji.

Ardhi, nguvukazi na mtaji havizalishi chochote hadi pale vinapoingizwa katika matumizi yake. Vinahitaji kuelekezwa na kujikita katika matumizi yake kupitia akili fulani ya mwanadamu, akili ya kijasiriamali ambayo inatambua jinsi gani vinaweza kutumiwa kutengeneza thamani.

Mapokeo ya uchumi yaliasisi njia kuu nne za uzalishaji: ardhi, nguvukazi, mtaji, na ujasiriamali. Kwa kupitia kasoro kadhaa chache, njia ya mwisho ilitoweka, pamoja na mambo yake maridhawa, kutoka kwenye nadharia ya kiuchumi wakati fulani mwanzoni mwa karne ya 20.

Ukweli ni kwamba, ujasiriamali hautiliwi maanani sana kiasi kwamba hata dhana yake inaonekana kuwa ya juzijuzi. Neno ujasiriamali' lina mzizi wake kutoka kwenye neno la Kifaransa karne ya kumi na tatu, ambalo maana yake ni kufanya kitu fulani.

Hadi kufikia 16 lilitumika kumaanisha watu waliofanya biashara. Lakini ilikuwa ni hadi mwaka 1730 pale mchumi Richard Cantillon alipolitumia kumaanisha mtu ambaye alichukua hatari ya kifedha katika kuendesha biashara.

MSINGI WA UJASIRIAMALI

Mwaka 1803 pale ambapo mchumi wa Kifaransa Jean-Baptiste Say alipoelekezea dhima ya msingi ya wajasiriamali katika kutafuta matumizi zalishi zaidi ya rasilimali.

Madoido zaidi kwenye wazo hili yalifanyika mwaka 1848, pale ambapo mwanafalsafa na mchumi wa Kiingereza anayeitwa John Stuart Mill alipowatambulisha wajasiriamali kama watu ambao wanachukua hatari katika usimamizi wa biashara.

Leo hii, wachumi wanaitazama dhima ya wajasiriamali kama wavumbuzi au katika kung'amua fursa au kuchukua hatari katika dunia yenye mustakabali usiotabirika na majaribio ya kufafanua zaidi dhana hii yanaendelea.

Uvumbuzi na ukuaji wa kiuchumi

Hakuna kipengele chochote cha ujasiriamali ambacho ni muhimu zaidi kwenye maendeleo ya mwanadamu na ukuaji wa kiuchumi kuliko uvumbuzi.

Maendeleo na ukuaji siyo tu ni matokeo ya kutumika zaidi kwa njia zinazoonekana za uzalishaji bali kwa kiasi kikubwa ni matokeo ya uvumbuzi katika kufanya shughuli ya kiuchumi ya mwanadamu kuwa zalishi zaidi.

Katika uchumi shindani, wajasiriamali hukabiliana na msukumo usiokoma wa kuvumbua pale wanapohaha kutafuta njia za kuokoa zaidi gharama katika kutengeneza bidhaa bora zaidi, zinazopatikana kwa bei nafuu, kwa haraka zaidi, na usafi zaidi, ambazo ni za kisasa na zenye kuwavutia wateja. (Hebu fikiria maendeleo ya teknolojia kwenye simu au magari, kwa mfano, na mapinduzi katika namna ambayo vinatengenezwa).

Msukumo usiokoma wa kuinua uwezo zalishi kutafuta michakato yenye tija zaidi na bidhaa zenye ufanisi zaidi unadhihirisha ongezeko la juu katika viwango vyetu vya maisha.

Ukweli ni kwamba, tukirejea katika miaka ya 1950, mchumi wa Kimarekani na mshindi wa Tuzo ya Nobel anayeitwa Robert Solow alikokotoa kwamba asilimia 87 dhahiri ya ukuaji wa kiuchumi ulitokana na uvumbuzi. Hata hivyo

mwandishi wa sayansi wa Kiingereza anayeitwa Matt Ridley anaamini idadi hiyo inaweza hata kuwa ya juu zaidi leo hii.

SABABU ZA KUZINGATIA UJASIRIAMALI

kwa kuwa malighafi mpya, mashine mpya na mbinu zenye tija zaidi hutuwezesha kutumia muda mfupi na rasilimali chache katika kufanya ugavi wa mahitaji na matakwa yetu.

Uvumbuzi siyo tu unatengeneza bidhaa bora zaidi, bali unatengeneza pia rasilimali mpya, anasema mtaalamu wa Kimarekani wa usimamizi wa biashara anayeitwa Peter Drucker. Wajasiriamali hubadilisha vitu visivyo na thamani kama mchanga kuwa vyenye thamani kama vibanzi vya silikoni vya kompyuta. Na matokeo yake hizo rasilimali mpya zinaweza kutumika kutengeneza hata bidhaa za thamani kubwa zaidi, kama vile simu za kisasa za mkononi, maroboti na magari yanayojiendesha bila dereva.

MAN CITY, UNITED MSHIKEMSHIKE

MANCHESTER, England

MANCHESTER City na Manchester United zinamfuatilia kwa karibu winga wa Ureno Francisco Trincao, ingawa Sporting ina matumaini ya kufikia kandarasi mpya na mchezaji huyo mwenye umri wa miaka 25.

Nayo Everton inataka kumsajili winga wa Brazil Luis Henrique, 23, kutoka Marseille msimu huu wa joto lakini watakabiliana na ushindani kutoka kwa Newcastle na Nottingham Forest.

NICK POPE KUPIGWA MNADA

LONDON, England

NEWCASTLE ikotayari kumuuza mlinda lango wao wa Uingereza Nick Pope, 32, kwa kati ya pauni milioni 10-15 na wana nia ya kumbadilisha na kipa wa Burnley mwenye umri wa miaka 22 James Trafford.

Barcelona inatazamia kuongeza mkataba wa winga wa Brazil Raphinha, 28.

Nayo Chelsea bado iko mbioni kumsaka kiungo wa Gremio na Brazil Gabriel Mec, 16.

MAN UNITED KAZI KWA OSIMHEN

MANCHESTER, England

TIMU ya Manchester United inataka kumsajili mshambuliaji wa Nigeria Victor Osimhen, 26, kutoka Napoli, ambayo inatathmini uwezekano wa kumpata mshambuliaji wa Denmark Rasmus Hojlund, 22, kama sehemu ya mkataba huo.

Wakati huo huo, Manchester United ina mpango wa kumnunua kiungo wa Real Sociedad na Uhispania Martin Zubimendi, 26.

WINTER AIWA WEST HAM

LONDON, England

WEST Ham wana nia ya kumsajili beki wa Genoa wa Mbelgiji Koni de Winter, 22.

Nazo Tottenham na Brighton ni miongoni mwa vilabu kadhaa vinavyowania saini ya beki wa Romania Andrei Ratiu, 26, anayekipiga katika klabu ya Rayo Vallecano.

GAEI SHUGHULI LIVERPOOL

LIVERPOOL, England

LIVERPOOL inamfuatilia beki wa Denmark Anton Gaaei, 22, na mshambuliaji wa Ubelgiji Mika Godts, 19.

Tottenham iko tayari kuongeza dau lao ka pauni milioni 8.5 kumsajili mshambuliaji wa Ujerumani Timo Werner msimu huu wa joto baada ya mchezaji huyo mwenye umri wa miaka 28 kuondoka RB Leipzig kwa mkopo.

Mjasiriamali spoti
JUMANNE MACHI 4, 2025
Tovuti: www.mjasiriamali.co.tz

ALAMU ZENU!

>> HAYA YA MUKWALA NI UJUMBE TOSHA

NA MWANDISHI WETU

MWAMBA Steven Mukwala ameandika rekodi yake ya kuwa nyota wa kwanza kufunga hat trick ndani ya kikosi cha Simba kwa msimu wa 2024/25 ukiwa ni msimu wake wa kwanza.

Nyota huyo anayevaa jezi namba 11 alifanya hivyo kwenye mchezo wa ligi dhidi ya Coastal Union uliochezwa Uwanja wa Sheikh Amri Abeid ilikuwa Machi Mosi 2025 baada ya dakika 90 ubao ukasoma Coastal Union 0-3 Simba.

Simba mbele ya Coastal Union msimu wa 2024/25 imekomba pointi nne mchezo wa mzunguko wa kwanza walitoshana nguvu kwa ubao wa Uwanja wa KMC, kusoma Simba 2-2 Coastal Union.

Baada ya kufunga mabao matatu anafikisha mabao 8 katika Ligi Kuu Bara ambayo ni namba nne kwa ubora Afrika huku Simba ikiwa nafasi ya pili kwenye msimamo wa ligi na pointi 54 vinara ni Yanga wenye pointi 58.

Leonel Ateba naye ana mabao 8 kinara ndani ya kikosi cha Simba kwenye kucheka na nyavu ni Jean Ahoua mwenye mabao 10 kama namba ya jezi yake ila huyu ni kiungo mshambuliaji.

Kazi bado inaendelea kwenye ligi ambapo kituo kinachofuata kwenye mchezo ujao wa ligi ni dhidi ya Yanga unaotarajiwa kuchezwa Machi 8 2025, Uwanja wa Mkapa, Dar es Salaam.

AZAM NDO' BASI TENA

NA MWANDISHI WETU

TIMU ya Azam FC imetupwa nje ya michuano ya Kombe la Shirikisho la Soka Tanzania (TFF), michuano inayodhaminiwa na benki ya CRDB baada ya kufungwa na Mbeya City kwa penalti 4-2 kufuatia sare ya 1-1 ndani ya dakika 90.

Katika mchezo huo wa Hatua ya 32 Bora — Mbeya walianza kupata bao kupitia bao kupitia kwa Daniel William dakika ya 64, kabla ya kiungo Yahya Zaid kuisawazishia Azam FC dakika ya 90'+5. Kwenye mikwaju ya penalti waliofunga kwa upande Mbeya City ni Adili Buha, Baraka Philemon, David Mwasa na Riffat Msuya, wakati Kilaza Mazoea alikosa. Kwa upande wa Azam FC ni beki Lusajo Mwaikenda na kiungo Mghana, James Akaminko pekee waliofunga, huku winga Mgambia, Gibril Sillah na beki Nathaniel Chilambo wakikosa.

Mechi nyingine za 32 Bora, Singida Black Stars wameitupa nje Leo Tena kwa kuichapa 4-0 Uwanja wa CCM LITI mjini Singida, KMC wameichapa Cosmopolitan 2-0 Uwanja wa KMC Complex, Mwenge, Dar es Salaam na Big Man FC wameitoa Tanzania Prisons kwa penalti 3-2 baada ya sare ya 1-1 Uwanja wa Mabatini, Mlandizi mkoani Pwani.